Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Stichting ondersteuning Dierencoalitie
T.a.v. mevrouw S. Beuving
Louis Couperusplein 2 III
2514 HP DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Ons kenmerk
DGA-PAV / 34204866

Uw kenmerk
2023D30928

Datum 25 augustus 2023
Betreft Reactie op brief over het transitieonderzoek ten behoeve van beleid rond de eiwittransitie

Geachte mevrouw Beuving en anderen,

Op 30 juni jl. heb ik uw brief ontvangen met daarbij het rapport "Het nieuwe half-om-half - niet alleen meer plantaardig, maar ook minder dierlijk" van onderzoeksbureau NewForesight. Ik heb met interesse kennisgenomen van dit rapport.

In het door u meegestuurde rapport zijn de barrières en interventies rondom de afbouw van de consumptie van dierlijke eiwitten onderzocht, in relatie tot de eiwittransitie. Er worden vier mogelijke interventies genoemd, waarvoor de onderzoekers en uw organisaties een belangrijke rol voor de overheid zien weggelegd. In het rapport worden ook aanvullende adviezen en aanbevelingen gedaan om de eiwittransitie te versnellen. Deze adviezen zijn waardevol en van betekenis voor het lopende beleid op het gebied van de verduurzaming van het voedselsysteem, waar de eiwittransitie een onderdeel van is. Inmiddels zijn er op verschillende departementen op ambtelijk niveau gesprekken geïnitieerd met uw organisaties, ook vanuit mijn ministerie. Ik nodig u graag uit om op ambtelijk niveau deze gesprekken gezamenlijk en integraal te blijven voeren, waarbij het rapport een belangrijke leidraad kan zijn. Hieronder wil ik kort ingaan op de door u genoemde interventies in het rapport.

Vanuit de regering is een duidelijke ambitie gesteld voor de eiwittransitie. In 2030 moet er een verschuiving in de balans van de consumptie van plantaardige en dierlijke eiwitten van de huidige 40/60- verhouding naar een 50/50- verhouding zijn gerealiseerd. Deze ambitie is opgenomen in de Kamerbrief 'Evaluatie voedselagenda 2016-2020 en het voedselbeleid', van 29 maart 2022[1]. Om dit te bereiken zet ik mij, gezamenlijk met de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), in voor een eetpatroon volgens de Schijf van Vijf. De Schijf van Vijf is gebaseerd op de Richtlijnen Goede Voeding van de Gezondheidsraad die een meer plantaardig en minder dierlijk voedingspatroon adviseren. Een voedselpatroon volgens de Schijf van Vijf levert winst op voor onze gezondheid en het milieu.

[1] Kamerstuk 31 532, nr. 271

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 34204866

Ik onderschrijf dat de urgentie van de huidige vraagstukken die u noemt, zoals klimaatverandering en de transitie van de landbouw, het rechtvaardigt om meer inzet te plegen op de ondersteuning van consumenten bij het maken van een gezonde en duurzame voedselkeuze. Om mensen te ondersteunen bij het maken van deze keuze, is de beschikbaarheid van betrouwbare informatie een belangrijke voorwaarde. Het Voedingscentrum speelt daarin een belangrijke rol. Het stelt onafhankelijke informatie beschikbaar voor consumenten en professionals over duurzaam en gezond eten, gaat in op waarom minder dierlijk en meer plantaardig eten belangrijk is en geeft daarbij praktische tips. Het Voedingscentrum ontvangt hier financiering van mijn ministerie voor. De komende periode zal ook de overheid vaker communiceren over het belang van een duurzamere voedselproductie en consumptie, en over de noodzaak om in Nederland gemiddeld minder dierlijke eiwitten te consumeren. Zo komt 'eten' als onderwerp aan bod bij de campagne 'Zet ook de knop om', van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), waarbij er specifiek aandacht zal zijn voor vaker plantaardig en minder dierlijk eten.

Omdat het veranderen van de voedselconsumptie en de inzet van de overheid hierop een gevoelig onderwerp is in de samenleving, vind ik het belangrijk dat ook de burger zich nadrukkelijk kan uitspreken. Welke ideeën en gevoelens spelen er en welke maatregelen worden door de burger als noodzakelijk of kansrijk gezien? Om hier meer inzicht in te krijgen is een burgerparticipatie-traject in voorbereiding op het onderwerp eiwittransitie. Op basis van de uitkomsten van dit traject kan het huidige beleid de komende periode, of door een volgende minister, verder worden aangescherpt. Daarnaast zijn deze uitkomsten waardevol ter voorbereiding op het Burgerforum Klimaat[2], waarin de burger mee kan denken over de verantwoordelijkheid van burgers, bedrijven en overheden in duurzamer reizen en het anders omgaan met eten en spullen.

Het verminderen van de consumptie van dierlijke eiwitten vraagt een gedragsverandering van de burger, waarbij een grote inzet nodig is van verschillende partijen in de voedselketen, die de voedselomgeving en consumptieroutines bepalen. Onze onbewuste voedselkeuzes worden hier namelijk voor een belangrijke mate door beïnvloed. Net als u zie ik voor het veranderen van de voedselomgeving ook een rol voor de overheid weggelegd. Dit door ten eerste zelf het goede voorbeeld te geven. Voor de Rijksinkoop van voedsel wordt daarom via het Categorieplan Consumptieve Dienstverlening gestreefd naar een zo duurzaam en gezond mogelijk voedselaanbod voor medewerkers en bezoekers. Op dit moment is er geen wettelijke grondslag voor de inzet van normering om de voedselomgeving aan te passen. Vanuit de overheid wordt de komende periode naast de eiwitconsumptie, ook het aanbod en de verkoop van dierlijke eiwitten in supermarkten nauwkeurig gemonitord. Supermarkten hebben zich nadrukkelijk uitgesproken om een bijdrage te leveren aan een duurzaam voedselsysteem, waarbij ze de door mij gestelde ambitie voor de eiwittransitie omarmen. Op basis van de uitkomsten van de monitoring zal ik samen met supermarkten nagaan welke extra inzet nodig is om het doel te halen en kijken of er specifieke sectordoelen geformuleerd kunnen worden. Deze en andere initiatieven, in combinatie met een sectorbrede samenwerking, zijn bepalend voor het slagen van mijn beleid. Daarbij verwacht ik ook dat andere partijen die de voedselomgeving

[2] Kamerstuk 32 813, nr. 1266

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 34204866

bepalen, bijvoorbeeld de voedselverwerkende industrie en de horeca, hun verantwoordelijkheid nemen om tot een duurzamere voedselomgeving te komen.

In het door u aangereikte rapport wordt ook aanbevolen beleidsmaatregelen door te voeren gericht op het verhogen van de prijzen van dierlijke eiwitten en het goedkoper maken van alternatieven. Dit om een duurzaam consumptiepatroon te bevorderen en de consumptie van dierlijke eiwitten verminderen. Zoals u zelf ook al benoemt is de uitvoering van dergelijke prijsmaatregelen complex en ingewikkeld. Uw rapport stelt dat de overheid op dit thema de samenwerking moet aangaan met andere stakeholdergroepen om te komen tot prijsmaatregelen waarin de baten en de lasten door de hele keten gedragen worden. Die samenwerking sluit aan bij de wijze waarop ik voor het Landbouwakkoord tot afspraken over verduurzaming wilde komen.

De maatschappelijke kosten zouden wel duidelijker tot uitdrukking kunnen komen in de prijs van voedselproducten. Onder meer in het PPS-project 'Echte en eerlijke prijs voor duurzame producten' wordt de echte prijs van voedselproducten berekend. De PPS '*True price* – van inzicht naar actie' verkent welke mogelijkheden er zijn om te komen tot effectieve en uitvoerbare acties, die kunnen leiden tot lagere maatschappelijke kosten van voedselproductie. Eén van de onderdelen van deze PPS is of, en hoe, *true pricing* een bouwsteen kan zijn voor overheidsbeleid. De inzichten uit onder meer deze verkenningen betrek ik bij de verdere ontwikkeling van het beleid op het thema eiwittransitie.

Ik hoop met deze brief een goede duiding te hebben gegeven van het huidige lopende beleid op de eiwittransitie. Een afschrift van deze brief zal ik delen met de leden van de Tweede Kamer.

Met vriendelijke groet,

Piet Adema
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit